

ROZDROBENOSŤ PÔDY – SLOVENSKÝ FENOMÉN

Od roku 1989 pretieklo už veľa vody a na Slovensku máme stále problém s rozdrobenosťou pôdy, čo úzko súvisí s jej obhospodarováním. Pozostatok z čias Rakúsko-Uhorska, odkedy u nás platí uhorský zákon, tj. že pôda sa pri deňdeli medzi všetkých dedičov spôsobuje, že vlastníci pôdy na nej nemôžu reálne hospodáriť.

Rozdrobenosť

Máme najväčší počet vlastníkov pôdy spomedzi členských krajín EÚ. Na jeden list vlastníctva na konkrétny pozemok pripadá zhruba 5–30 spoluvlastníkov. Množstvo parciel má priemernú výmeru pod pol hektára, pričom ho vlastní aj 12–15 osôb.

Pozemkové úpravy sú nateraz ukončené na ploche 10 % rozlohy Slovenska, čo v reči čísel znamená, že celé územie budeme mať scelené za ďalších 225 rokov, tj. v roku 2 240, resp. realisti hovoria, že pri terajšej efektívnosti sceľovania to môže byť najskôr za 870 rokov, tj. v roku 2885. Ešte v roku 2013 minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR Lubomír Jahnátek povedal: „Je potrebné nájsť také mechanizmy, aby aktívne hospodáriace subjekty na ornej pôde mohli skupovať podiely, aby sa vlastníctvo poľnohospodárskej pôdy efektívne scelilo. Na Slovensku máme reálne približne 2 milióny hektárov poľnohospodárskej pôdy, z toho 150 000 ha je v správe Slovenského pozemkového fondu (SPF), 500 000 ha pôdy má nezistených vlastníkov a 1 350 000 ha je v súkromných rukách. Na viac ako 4 mil. listov vlastníctva pripadá viac ako 25 mil. vlastníkov. V súbore „E“ je evidovaných vyše 8 mil. parciel (v teréne nemajú vytýčené hranice), v súbore „C“ je 6,7 mil. parciel (v teréne majú vytýčené hranice).“

A tak vznikol produkt Slovenskej záručnej a rozvojovej banky (SZRB) Moja pôda, ktorý ponúka agropodnikateľom šancu kúpiť pôdu za výhodných úverových podmienok. Pôžičku môžu splácať maximálne 15 rokov, jeho minimálna výška je 3 000 eur a maximálna 330 000 eur. Žiadatelia musia zabezpečiť minimálne 15 % z objemu úveru. V prípade, že farmár úver nemôže ďalej splácať, pôdu predá za cenu poskytnutého úveru. Kupujúcim môže byť aj SPF.

Prostredníctvom tohto úverového produktu SZRB je podľa agrotezortu aj naďalej umožnené zvýhodnené financovanie kúpy poľnohospodárskej pôdy pre aktívnych farmárov, ktorí podnikajú v živočíšnej alebo špeciálnej rastlinnej výrobe. V prípade, že podnikajú iba v rastlinnej výrobe, podmienkou je, aby 10 % ich hektárovej výmery bolo zameraných na produkciu špeciálnej rastlinnej výroby, pričom úverový produkt je zameraný na parcely E aj C. Ďalšou podmienkou je, že farmár musí do 1 roka pôdu aj reálne obhospodarovať.

Srstnatým mangalicam zima neprekáža.

V súvislosti s uvedeným si položíme niekoľko otázok:

- Ako má farmár takúto pôdu reálne obhospodarovať, keď je rozdrobená?
- Koľko pôdy bolo takto nakúpenej?
- Kto boli kupujúci?

Podľa www.polnoinfo.sk

Úvery z neho na nákup poľnohospodárskej pôdy od júna 2013 až doteraz získalo 117 roľníkov a družstiev. Presnejšie to bolo 32 samostatne hospodáriacich roľníkov a 85 právnických osôb. Celkovo sa tak cez tento produkt schválili úvery vo výške 20,2 milióna eur, čo bolo o 200 000 eur viac, ako sa pôvodne predpokladalo.

„Tieto úverové zdroje umožnili financovať nákup 9959 hektárov poľnohospodárskej pôdy,“ vyčíslil Jahnátek v Národnej rade SR na pravidelnej štvrtkovej Hodine otázok. Kým produkt Moja pôda neexistoval, Slovenská záručná a rozvojová banka poskytla podľa jeho slov na financovanie nákupu poľnohospodárskej pôdy od roku 2005 do roku 2013 približne 3,3 milióna eur. Úvery cez Moju pôdu tak za rok a pol

svojej existencie dosiahli šesťnásobok úverov poskytnutých za predchádzajúcich osem rokov. V produkte sa má preto podľa Jahnátka pokračovať.

„Zatiaľ neuvažujeme o tom, že by bol daný nejaký strop na tento úverový produkt,“ doplnil šéf agrotezortu. Takže naďalej sa budú priebežne vyhodnocovať všetky žiadosti a nákup pôdy sa bude podporovať.

V súčasnosti sa pripravuje aj jeho upravená forma, a to Moja pôda pre mladých poľnohospodárov. Má slúžiť na to, aby aj mladí poľnohospodári, ktorí nevedia ručiť tak ako existujúci roľníci, mohli kupovať do svojho vlastníctva pôdu.“

A čo majú robiť vlastníci, ktorí chcú hospodáriť na vlastnej, ale rozdrobenej pôde? Všetky zákony na Slovensku chránia viac nájomcu ako vlastníka.

Kto bude hospodárom?

Riešením je urýchlene umožniť všetkým vlastníkom, čo o to majú záujem, hospodáriť na scelených pozemkoch. Netreba nám robiť pozemkové úpravy, ktoré sú veľmi nákladné ako finančne, tak aj realizačne, nakoľko sa pri nich problém sceľovania rieši komplexne – cesty, suché poldre,... a paradoxne nám pri nich vznikajú noví neznámi vlastníci.

Tu narážame na ďalší slovenský problém. Stačí ak pôvodný majiteľ má chybu v mene, rodnom čísle, alebo adrese, systém ho zaradí medzi nezistených vlastníkov. Potom sa na takúto pôdu niekto napíše a po 10 rokoch mu takáto pôda pripadne tzv. vydržaním a vy ani neviete, ako ste prišli o pôdu. Súhlasím s názorom, že ľudia sa o svoje pozemky nezaujímajú, ale natíska sa nám otázka prečo?

Niekoľko im roky tlačí „kaleráby do hlavy“, že ich pôda nemá žiadnu cenu, a pritom ju stále skupuje. Hovorí sa, že na Slovensku máme v súčasnosti 8 novodobých zemeľpánov, ktorí vlastní 80 % pôdy.

Strukoviny / Luštěniny

Títo majú v teréne nastrčené biele kone, ktoré im musia odovzdávať 50–100 % dotácií, ktoré dostanú. Kto sú títo ľudia?

Gándhi povedal: „Hlad na svete nie je o tom, že nadokážeme nasýtiť chudobných, ale preto, že nadokážeme nasýtiť bohatých“.

Vráťme sa však k pozemkovým úpravám. Väčšina peňazí určených na ne sa rozkradne a v teréne aj tak nie je nič vidieť. Namiesto toho potrebujeme jednoduché komasácie hradené štátom, pri ktorých sa zrealí obhospodarovanie pôdy drobnými vlastníkmi. Takto sa vytvorí vrstva roľníkov, ktorá je sebestačná a môže v regióne zatriktívniť cestovný ruch rôznymi miestnymi špecialitami.

Pri počte cca 3000 obcí by to mohlo byť vcelku zaujímavé číslo aj pre štát. Keď predpokladáme, že v každej obci je 10 roľníkov, ktorí majú 4člennú rodinu, jedná sa o 120 tisíc ľudí, ktorí potrebujú aj určité obslužné práce, tj. plus ďalších 30 tisíc, v konečnom dôsledku nám víde číslo 150 tisíc spokojných obyvateľov slovenského vidieka. Je potrebné tieto jednoduché komasácie robiť tam, kde je záujem o hospodárenie mladých, malých a začínajúcich farmárov. Že kde to je? To už mala mať dávno zmapované Národná sieť rozvoja vidieka SR, ktorá má už niekoľko rokov v každom kraji Slovenska (8) kanceláriu s potrebným vybavením.

TEXT a FOTO
Zuzana Homolová

Strukoviny sú dôležitým zdrojom bielkovín. Obsahujú ich najviac zo všetkých zdrojov rastlinných potravín, a to v 100 g jedlého podielu v priemere u fazule 22,1, hrachu 22,5, šošovice 24,2 a sóji 38–42 g. Bielkovinami strukovín sa dajú veľmi dobre dopĺňovať živočíšne bielkoviny.

V súčasnosti je potreba celkových bielkovín u nás v podstate krytá bielkovinami živočíšneho pôvodu. Väčšie zastúpenie strukovinových bielkovín by znamenalo ich racionálnejšie, tj. všestrannejšie a komplexnejšie krytie v našej strave, pričom by sa naviac získali ich esenciálne živiny, ako napr. **vitamíny najmä skupiny B**, makro a mikroelementy, ale aj **hrubá vláknina**. Medzi výživovo potrebné zložky strukovín patria tiež minerálne látky. Z oblasti mikroelementov treba predovšetkým **draslík**, ktorý je v prevažne hlavne vo fazuli a sóji, ďalej tiež **fosfor, vápnik i horčík**. Ďalej si zasluži pozornosť **železo, zinok, mangán a meď**.

V kuchynskej príprave jedál majú široké uplatnenie. V porovnaní s mäsom a mäsovými výrobkami, strukoviny nevytvárajú škodlivú látku cholesterol, teda ich konzumácia je oveľa zdravšia. Uskladnenie strukovín je veľmi jednoduché, a to buď semená v suchom vyzretom stave alebo vo forme sterilizácie, hlavne v zelenom nedozretom stave, ale taktiež vo forme zamrazovania.

Deficit plôch strukovín vo veľkovýrobe má za následok, že tieto sú nepomerne finančne drahé. Výroba strukovín pre živočíšnu výrobu vo veľkovýrobe je veľmi nízka. Napríklad v krajinách Európskej únie je asi 90 % strukovín využívaných na kŕmne účely, v Slovenskej republike iba 20 %. V podmienkach drobných pestovateľov a záhradkárov má pestovanie strukovín svoje opodstatnenie. Okrem už spomínaných predností strukovín vo výžive ľudí a širokej škály pripravovaných jedál s prítomnosťou strukovín z hľadiska agronomického, ich pestovanie má niekoľko pozitívnych predností.

Strukoviny vytvárajú tzv. hrčkotvorné baktérie, ktoré žijú v symbióze s koreňovou sústavou, a tak zabezpečujú takmer celú potrebu dusíka pre plodiny strukovín a časť dusíka zostáva v pôde pre následné plodiny. Strukoviny sú výborné predplodiny takmer pre všetky plodiny najmä preto, že zanechávajú veľa rastlinných zvyškov v pôde s obsahom dusíka. Strukoviny majú kolovitú koreňovú sústavu, čím vylepšujú fyzikálne vlastnosti pôdy. Prispievajú k prevzdušňovaniu pôdy a lepšiemu vsakovaniu zrážkovej vody.

Môžeme povedať, že strukoviny majú aj tzv. **fytosanitárne účinky**, sú veľmi dobré prerušovače pri pestovaní rôznych plodín (najmä pri pestovaní obilnín). Je pravdou,

že na začiatku vývoja strukovín sú často zaburiňované, ale v neskorších vývojových fázach veľmi dobre potláčajú buriny, predovšetkým širokolisté. Pestovanie strukovín je jedna z foriem ako odburiňovať pozemky.

Strukoviny môžu mať aj **melioračné efekty**, a to tým, že čerpajú živiny z väčšej hĺbky, čím prispievajú k prevzdušňovaniu pôdy. Strukoviny sú vyzreté jedlé semená strukovinových rastlín, ktoré sú po úprave vhodné na **ľudskú spotrebu**.

Ide najmä o semená týchto rastlín:

- **hrach** / hrách setý pravý (*Pisum sativum* L.)
- **cícer** / cizma beraní (*Cicer arietinum*)
- **sója** / sója luštinatá (*Glycine max* L.)
- **šošovica** / čočka jedlá (*Lens culinaris* Med.)
- **fazuľa** / fazol obecný (*Phaseolus vulgaris* L.)
- **podzemnice olejná** (*Arachis hypogaea*)

Využití pro krmenie zvierat, alebo pre zelené hnojenie:

- **Bôb** / bob obecný koňský
- **lupina** úzkolistá (vlčí bob úzkolistý)
- **vikev** panonská
- **vikev** huňatá
- **vikev** setá
- **hrachor** (*Lathyrus* L.)
- **hrách setý roľní** = peluška

Požiadavky na kvalitu strukovín

Strukoviny musia byť zdravé, vyzreté na požadovaný stupeň zrelosti, čisté, len z jedného zberového ročníka, typickej vône, bez cudzích pachov a cudzej chuti, neznečistené zeminou, nezaparené, nezatuchnuté, nenahnité a neplesnivé.

Strukoviny musia byť bez škodlivých nečistôt a bez živých škodcov; prípúšťa sa výskyt 3 kusov voľných mŕtvych škodcov v 1 kg strukovín.

Na ľudskú výživu sa nesmú dodávať a spracúvať strukoviny napadnuté roztočmi. Strukoviny v spotrebiteľskom obale môžu obsahovať spolu najviac 15 hmotnostných percent semien s prasknutou šupkou a polovic semien a najviac 5 hmotnostných percent semien mierne znečistených zeminou; tieto množstvá sa nepovažujú za prímеси. Predvarené strukoviny nesmú obsahovať semená znečistené zeminou.

Varivosť strukovín určených na priamu ľudskú spotrebu musí byť najmenej 90 hmotnostných percent pri dodržaní týchto podmienok:

a) dĺžka namáčania strukovín v pitnej vode pred varením 12 hodín, ak ide o sóju a 2 hodiny, ak ide o ostatné druhy strukovín,

b) dĺžka varenia strukovín najviac 120 minút, ak ide o šošovicu a 150 minút, ak ide o ostatné druhy strukovín.

Strukoviny určené na priamu ľudskú spotrebu musia spĺňať aj osobitné požiadavky na kvalitu podľa druhého oddielu potravinového kódexu.

<http://referaty.aktuality.sk/>